

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

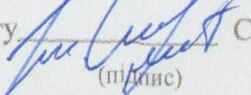
ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ
ХУДОЖНЬО-ЕТНОГРАФІЧНОЇ ПРАКТИКИ
підготовки першого бакалаврського рівня вищої освіти
спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
шифр за ОП ВК12

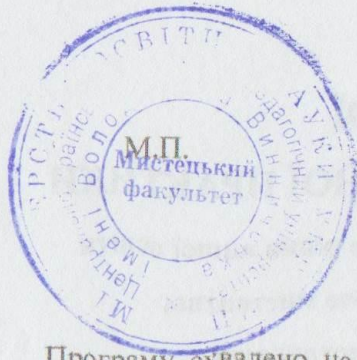
2016 рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Гарбузенко Л. В., кандидат педагогічних наук

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою мистецького факультету

« 30 » серпня 2016 року, протокол №1

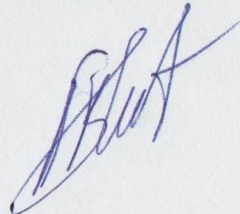
Голова Вченої ради факультету Стратан-Артишкова Т.Б.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол № 1 від «27» серпня 2016 року

Завідувач кафедри

Бабенко Л.В.

ВСТУП

Програма навчальної художньо-етнографічної практики складена відповідно до Освітньої програми підготовки першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація та є логічним і послідовним продовженням навчального процесу в умовах природного, позааудиторного оточення.

Художньо-етнографічна практика студентів є невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація та здійснюється експедиційно-творчим методом, який передбачає виїзд групи студентів на чолі з керівниками практики в населенні пункти етнографічного районування (області: Львівська, Київська, Чернівецька, Закарпатська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Івано-Франківська, Чернігівська, Одеська). Конкретно місце проведення практики визначається щорічним наказом. Досвід роботи на пленері є одним з визначальних факторів унікальності академічного мистецтва. Проведення пленерної практики у процесі навчання студентів ЦДПУ ім. Винниченка є одним із факторів збереження культурної пам'яті, виховання наступних поколінь митців-педагогів у дусі співвідношення традицій і новаторства.

Цілеспрямоване впровадження найкращих надбань національної культури у художньо-педагогічну практику обумовлює культуру творчу функцію сучасної освіти, потребує відповідних форм та методів організації навчального процесу педагогічного ЗВО. Художньо-етнографічна практика виступає важливим компонентом професійної підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Важливість практики полягає у її спрямованості – здійсненні фольклорно-етнографічної, народознавчої, краєзнавчої, художньо-творчої, навчально-виховної, культурно-освітньої, комунікативно-організаційної пошукової діяльності студентів-практикантів.

Художньо-етнографічна практика для студентів 3 курсу проводиться у 6 семестрі згідно з навчальними планами підготовки фахівців першого

бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. На проведення практики відводиться 3,5 кредити, 105 годин.

Навчання образотворчій грамоті на основі дослідження особливостей традиційної матеріальної та духовної культури базується на візуальному пізнанні навколишньої дійсності. Система завдань практики дає можливість студентам отримати необхідний образотворчий фаховий досвід у зображенні, максимальної кількості різноманітних етнооб'єктів довкілля, типів пейзажів, станів природи у різні пори доби. Система завдань передбачає освоєння роботи різноманітними художніми матеріалами та техніками, орієнтуючись на ті матеріали, якими працюють студенти під час аудиторних занять (акварель, гуаш, олія, графітний олівець, сангіна, пастель), що дає змогу закріпити та розширити набуті уміння та навички.

Завдання художньо-етнографічної практики закладають міцну основу фахових знань і умінь студентів, які ґрунтуються на нерозривному зв'язку процесів освоєння реальної дійсності та отриманні професійних навичок роботи на пленері. Це сприяє розвитку творчої особистості та фахової компетентності.

Успішне володіння знаннями, уміннями і навичками з навчальної художньо-етнографічної практики ґрунтується на знаннях із суміжних дисциплін: «Історія образотворчого мистецтва», «Композиція», «Основи образотворчої грамоти та кольорознавства», «Декоративно-прикладне мистецтво» «Живопис», «Рисунок», «Методика викладання образотворчого мистецтва», «Філософія», «Історія та культура України», «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» «Основи інформатики та ІКТ в мистецькій освіті» та ін..

Програма навчальної художньо-етнографічної практики складається з таких розділів:

1. Народна творчість та етнографія
2. Художня творчість в умовах пленерної практики

Мета практики – дослідження особливостей традиційної матеріальної та духовної культури України: збір та систематизацію інформації про старожитності, предметів побуту; художньо-образне зображення етнографічних особливостей регіонів; систематизація, поглиблення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань, отриманих з різних навчальних дисциплін.

Метою зумовлені наступні *завдання* практики:

- навчати осмисленню сучасного стану традиційної духовної та матеріальної культури досліджуваного регіону
- виявляти основні регіональні традиції та характер її подальшої трансформації;
- передавати художньо-етнографічні особливості населення, як носіїв традиції, різних вікових категорій регіону засобом портрету;
- розвивати просторову орієнтації, цілісного сприйняття природи з урахуванням загального тонового і колірнього стану;
- сприяти формуванню навичок художнього відбору, вміння вибирати найголовніше, композиційно мислити;
- збирати та документувати етнографічний матеріал, вводити його у науковий та практичний обіг;
- готувати студентів до самостійної роботи, вміння самому ставити цілі і завдання та реалізовувати їх.

Згідно з вимогами Освітньої програми у студента мають бути сформовані такі *компетентності*: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого та декоративного мистецтва, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів образотворчого мистецтва, й характеризується певною невизначеністю умов; розвиток критичного та наукового мислення студентів; здатність діяти соціально відповідально та з позицій громадянської свідомості; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; здатність виявляти цивільно-патріотичну позицію, демонструвати усвідомлену поведінку на основі загальнолюдських цінностей; здатність зберігати і примножувати культурно-

мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство; здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатність володіти державною та іноземними мовами, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, здатність уміти влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність здійснювати пошук, збереження, обробку та редагування професійної інформації з різних джерел з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень; здатність вміти самостійно поглиблювати знання в рамках дисципліни шляхом пошуку й опрацювання нової інформації, прагнути до саморозвитку, постійного підвищення кваліфікації та майстерності; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та генерувати нові ідеї; здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність презентувати результати власної художньо-творчої діяльності; здатність до цінування та поваги різноманітності, мультикультурності; здатність розуміти сутність мистецьких явищ та використовувати візуальне мистецтво як засобу формування глядацької свідомості та естетичного середовища; здатність працювати в міжнародному контексті; здатність розуміти базові теоретичні, практичні закономірності образотворчого та декоративного мистецтва, зміст основних класичних і сучасних категорій та концепцій мистецтвознавчої науки, усвідомлювати їх художньо-естетичну природу; здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки; здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології образотворчого, декоративного мистецтва; здатність оцінювати нові відомості та інтерпретації у контексті формування цілісної картини розвитку мистецтва протягом історії людства;

здатність здійснювати творчу діяльність на базі професійних знань та навичок, здатність демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову художнього твору; здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей; здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва, створювати та реалізовувати власні художні концепції у творчій діяльності, аргументовані знанням художніх стилів різних епох та володінням академічними та сучасними техніками, прийомами та методиками, спроможність до професійного спілкування щодо актуальних проблем мистецтвознавства; здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності, розуміти основні шляхи інтерпретації художнього-пластичного образу у мистецтвознавчій, творчій та дослідницькій діяльності; інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі; здатність володіти сучасною культурою мистецтвознавчого дослідження, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; здатність інтегрувати професійні знання та навички і використовувати їх у процесі створення художнього твору, здатність володіти різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах, здатність впроваджувати сучасні способи відтворення, здатність використовувати виразну мову образотворчого мистецтва в процесі власної професійної діяльності; здатність застосовувати закони і правила композиційної організації твору, а також засоби інтерпретації, стилізації, трансформації; здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного світового мистецтва; здатність розуміти закономірності творчого процесу: перебігу та етапів виявлення і втілення художнього образу за допомогою образотворчих засобів; здатність розуміння особливостей художнього сприйняття, цілісного бачення, асоціативного, образного сприйняття, визначення етапів та послідовності реалізації художнього образу в мистецькому творі; здатність до творчої уяви й образного мислення, художньої спостережливості, зорової

пам'яті, виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку; здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності; здатність використовувати професійно профільовані знання в творчій діяльності, пов'язаній з проектуванням та створенням; здатність здійснювати пошук, аналіз та інтерпретацію інформації, необхідної для виконання завдань професійної діяльності; здатність організації та участі у виставках навчальних та художніх робіт, що характеризується креативністю і творчим підходом до вирішення поставлених задач; здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах; здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; здатність визначати пріоритети професійної діяльності; здатність працювати в колективі і команді, здатність ефективно взаємодіяти з колегами, керівництвом.

Очікуваними **програмними результатами** навчання є: обґрунтовані знання про сучасні засади функціонування та організації культури та мистецтва, охорони пам'яток; знання матеріалів та технік образотворчого мистецтва; знання виражальних і виразних засобів, професійної термінології, етапів та методики виконання зображення; усвідомлення теоретичних основ образотворчої грамоти для застосування комплексного художнього підходу у створенні цілісного образу; вміння демонструвати сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях; здатність застосовувати у власній творчості закони і правила композиційної організації твору, способи інтерпретації, стилізації, трансформації, вміння пояснити різницю у створенні художнього образу в різних видах образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва; вміння спілкуватися державною та іноземною мовами, розуміти та вміти складати тексти державною мовою, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення; вміти вчитися і оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї, демонструвати розвинуту творчу уяву, працювати в команді та автономно, працювати в

міжнародному контексті, діяти соціально відповідально та свідомо, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; вміння спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, вивчати та використовувати історичний досвід світових мистецьких практик; вміти застосовувати різноманітні мистецькі техніки, вміти намалювати натюрморт, пейзаж, голову, пів фігуру, фігуру людини, створювати просторові інсталяції в різних матеріалах; вміти використовувати власну образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову, інтегрувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі, відтворювати традиційні та синтезувати сучасні технології образотворчого та декоративного мистецтва; володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування), розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну та розповідну форму отриманим відомостям, вміти користуватися інформаційними та комунікаційними технологіями, здійснювати пошук та аналіз інформації з різних джерел; вміти виконувати зображення з натури, по пам'яті, за уявою образотворчими засобами; працювати співвідношеннями; вміти цілісно бачити, виділяючи головне виразними прийомами; виявляти за допомогою тону форму, об'єм, матеріал, світло і простір; володіти сформованими в процесі вправ професійними навичками зображення; вміти визначати й оцінювати образотворчу діяльність у системі часово-зорових мистецтв, володіти образотворчою грамотою, фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого та декоративного мистецтва; вміти аналізувати художні твори за різними критеріями; вміти застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності, виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності; вміти аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; вміти аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу; уміти оцінювати змістовне

навантаження виражальних засобів мистецтва, розуміти вагому роль українських етнокультурних традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва; вміння орієнтуватися у сучасних програмних та апаратних засобах, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням; вміти демонструвати розуміння основ безпечного здійснення професійної діяльності, самостійного застосування професійних знань та вмінь у виробничих умовах; вміти використовувати відповідну термінологію, обговорювати факти та інтерпретації зрозумілою і чіткою мовою, застосувати це в презентаціях, есе та дипломній роботі; мати готовність популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної само-ідентифікації; вміти використовувати власну творчу діяльність як засіб активного художньо-естетичного впливу на глядача, залучати глядача до творчого процесу та спілкування, обговорення проблем мистецького спрямування, дотримуватися у своїй діяльності сучасних принципів толерантності, діалогу і співробітництва; вміти трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі; володіти мовою творчого та професійно-ділового спілкування із застосуванням фахової термінології; володіти засобами міжособистісної взаємодії; вміти толерантно вести дискусії та аргументувати власні думки; вміти відповідально ставитися до виконуваної роботи, самостійно приймати рішення, досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики; вміти свідомо ставитися до пізнавальної діяльності, до самонавчання та продовження професійного розвитку як умови розвитку творчої особистості та професійного зросту; вміти визначати типи і види соціально-культурних програм для реалізації цих напрямів відповідно до концепції державної політики розвитку національної культури, культури регіону; вміти аналізувати

соціально та особистісне значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів; вміти створювати рівноправний і справедливий клімат у освітньому середовищі, демонструвати принциповість, вміння відстояти власну думку, протистояти небажаному впливу, але і мати толерантність, вміння пристосовуватися, ефективно діяти в соціальних умовах, що постійно змінюються; вміти орієнтуватися в різних життєвих ситуаціях, ефективно працювати в сучасному суспільстві з ринковою економікою, формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

Інформаційний обсяг художньо-етнографічної практики

Розділ 1. НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ ТА ЕТНОГРАФІЯ

Тема 1. Історико-етнографічний аспект

Історико-етнографічне районування досліджуваної групи населення. Природничо-географічні умови. Етнічний склад району. Історичні умови розвитку. Матеріальна культура певної місцевості. Характерні особливості господарської діяльності, матеріальної і духовної культури. Особливості культури і побуту населення.

Тема 2. Традиційно-побутова культура

Ужиткове мистецтво в контексті етноспільноти. Народне мистецтво як одне із зрізів ментальної структури певного суспільства. Професійне образотворче та декоративне мистецтво в контексті культури регіону. Порівняльний аналіз та пошуки відповідних культурних аналогій у інших народів. Організація збирання, способи фіксації, методика та техніка запису джерел інформації. Методи дослідження.

Розділ 2. ХУДОЖНЯ ТВОРЧИСТЬ В УМОВАХ ПЛЕНЕРНОЇ ПРАКТИКИ

Тема 1. Художньо-творча діяльність

Короткочасні етюди пейзажу на передачу ландшафту у різних станах освітленості. Загальний стан в пейзажі з урахуванням особливостей мотиву.

Особливості роботи над сюжетним етюдом з натури. Характерні риси навколишньої місцевості. Самостійність у виборі мотиву, сюжету, точки зору, розмірів полотна. Графічні пошуки і швидкі етюди мотиву на виявлення загального тонового стану освітлення в пейзажі та етнічних особливостей. Ландшафтний панорамний розгорнутий пейзаж. Пейзаж камерного характеру.

Тема 2. Зображення навколишньої дійсності.

Сюжетно-тематичний етюд з натури. Етнічний образ. Начерки по пам'яті і за уявленням. Закони композиції в навчальному етюді. Тематичні етюди і начерки натури в русі. Методи та прийоми передачі руху в образотворчому мистецтві. Особливості зображення портрету на пленері. Особливості зображення людини в етнографічному середовищі. Тривалі етюди фігур людей різних етнічних груп, віку, статусу, професії у конкретній атмосфері. Зображення з натури, по пам'яті, за уявою сюжетних сцен з навколишньої дійсності. Тонові та колірні співвідношення в малюнку та живописі. Загальний колорит.

Тема 3. Тематична композиція.

Жанрові сцени за мотивами навколишньої дійсності. Підготовчі роботи (начерки, етюди, варіанти ескізу). Єдність зображення та виразності у малюнку та живописі. Композиція на задану тему. Художнє відтворення результатів спостереження, образних уявлень в етюдах, начерках, ескізах.

Рекомендована література

Базова

1. Беда Г. В. Живопись. – М.: Просвещение, 1986. – 192 с.
2. Визер В. В. Живописная грамота: основы пейзажа. – СПб.: Питер, 2006. – 192 с.
3. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 286 с.
4. Маслов Н. Я. Пленэр: Практика по изобразит. искусству. – М.: Просвещение, 1984. – 112 с.
5. Програма, запитальники та методичні поради дослідникам народної культури України / Упорядн. Л. Орел, К. Міщенко. – Київ: ІСДО, 1995. – 232 с.

Допоміжна

1. Ковальчук Н. А. Композиция. Художественные средства. – М.:

Плакат, 1990. – 32 с.

2. Ломоносова М. Т. Графика и живопись. – М.: ООО «Издательство Астрель» ООО «Издательство АСТ» 2003. – 202 с.

3. Панксенов Г. И. Живопись. Форма, цвет, изображение: [учеб. пособие]. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 144 с.

4. Паранюшкин Р. В. Композиция: теория и практика изобразительного искусства. – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 79 с.

5. Прокофьев Н. И. Живопись. Техника живописи и технология живописных материалов: [учеб. пособие]. – М.: Гуманитар. Изд. центр ВЛАДОС, 2010. – 158 с.

6. Супруненко В. Народознавчий запитальник. – Мелітополь, 1994. – 32 с.

7. Трофимов В. А., Шарок Л. П. Основы композиции. – СПб.: СПбГУ ИТМО, 2009. – 42

8. Унковский А. А. Живопись: Вопросы колорита: [учеб. пособие]. – М.: Просвещение, 1980. – 128 с.

9. Чинь Ф.Д.К. Архитектура: форма, пространство, композиция. – М.: Астрель, 2005. – 399 с.

Критерієм рівня засвоєння курсу навчальної художньо-етнографічної практики є вміння застосовувати специфіку різноманітних технік образотворчого мистецтва на основі отриманих практичних навиків роботи у творчій та професійній діяльності.

Форма підсумкового контролю успішності навчання: кафедральний перегляд, диференційований залік, залік відповідно навчального плану спеціальності

Засоби діагностики успішності навчання: поточний контроль, оцінювання практичних робіт, контроль за виконанням завдань для самостійної роботи.